SANDRA BERNOTAITĖ. BŪTINYBĖ TAPATINTIS (6)

Telefonu pasigyriau, kad šiemet Velykų šventės proga sulaukėme svečių, o mama susipainiojo ir paklausė: „Gal tai buvo giminės?“ Taip, galima sakyti, giminės. Visi tokie pat, kaip ir mes su vyru, emigrantai, Velykų dienos užklupti toli nuo savo tėvų, giminių, ieškantys artimųjų ir radę juos tarp svetimų, bet lyg ir savų. Taip atsitiko, kad mūsų svečiai buvo vien lietuviai, nė vienos etniškai mišrios šeimos, todėl jautėmės atsipalaidavę ir trumpam pamiršę, jog švenčiame vidury milijoninio Australijos miesto, kitame pasaulio pusrutulyje. Jei bent vienas svetys būtų nesupratęs lietuvių kalbos, atmosfera taptų kitokia: būtume demonstravę ir aiškinę savo lietuviškumą, papročius ir įpročius, tektų tarsi vaidinti lietuvius.

Kažkurį sekmadienį atidariau duris žmogui, kuris renka statistiką apie australų požiūrį į visokius dalykus: bankus, prekybą, narkotikus, galbūt ir emigrantus. Atsiprašiau, kad nepadėsiu, teisindamasi tuo, kad neturiu laiko. Išties anketai užpildyti būtų prireikę mažiausiai pusvalandžio, ir žmogus patikėjo (pusiau melagingu) alibi: ant viryklės vyksta veiksmas, kurio nevalia palikti. Paskutinis mano tarstelėjimas buvo toks: „O ir šiaip, aš gi nesu statistinė australė...“ Tas žmogus skėstelėjo: „Galbūt tai būtų tik dar įdomiau!“

Uždariusi duris susimąsčiau: vadinasi, nesijaučiu pilnaverte šios šalies gyventoja, nes manau, jog Australijos valdžiai nesvarbi mano nuomonė, o aš neprisiimu atsakomybės už šios šalies gerovę ar bėdas. Kaip lengva pabėgti nuo problemų! Gal lygiai taip pat būčiau uždariusi duris ir statistikos rinkėjui Vilniuje ar

Šiauliuose – jau septynerius metus *iš vidaus* nepažįstu, kaip ten gyvena žmonės. Tai kur aš esu, kur gyvenu, kuri aplinka yra mano, kuri šalis man rūpi? Gal išties nesu statistinis vienetas, nesu vidutinis žmogus, tačiau tokių, kaip aš, irgi esama – nesu jau tokia anomalija – menininkė.

O gal įmanoma teisintis tuo, kad priklausau grupei žmonių, kurie neturi fiksuotos vietos žemėje, vengia bendruomenių, purtosi tapatybės ženklų, išskyrus legalų tapatybės dokumentą – pasą, kuriame įrašytas asmens kodas, gimimo vieta. Turime tik suteiktą vardą ir tėvo (nebūtinai biologinio) pavardę prie nuotraukos, kurioje galima atpažinti tam tikru laikotarpiu užfiksuotus veido bruožus: tą nuotrauką būtina keisti, nes per laiką nebeatitinka subjekto išvaizdos. Jei mano veidas yra kintantis, ar galima reikalauti, kad mano tapatybė būtų tokia fiksuota, tokia tikra, tokia patikima? Ar jau susitapatinau su kosmopolitais – žmonėmis, ieškančiais turistinių potyrių, susikuriančiais savo globapolį, matomą pro (vienodo bet kuriame pasaulio krašte) viešbučio langą? O gal teisinga pozicija yra tik *bandymas* gaudytis tapatybėse, tik pragmatiškas požiūris, kai norisi atpažinti žmogų, priskirti, sukataloguoti savo sąmonėje, įtraukti ar atkirsti, nubausti ar išteisinti, apdovanoti dėmesiu ar garbės raštais, jei išsiskyrė iš bendruomenės triukšmo…

Galbūt *svetimas savas* yra tiksliausiai žmogaus santykį su bendruomene

apibrėžiantys žodžiai? Kai suvokiame save kaip nedalomą, paskirą, savotišką vienetą, svetimais savais tampa visi kiti, net giminės ir artimieji. Svetimas savas gali būti kitas lietuvis, su kuriuo susipažinai lėktuve ar svetimoje šalyje ir bendrauji visų pirma todėl, kad jis yra lietuvis, nors nei profesiškai, nei asmeniškai nieko bendro, be tautybės, neturite. Svetimas savas gali būti čiabuvis, kuris ištiesė pagalbos ranką, arba jam ištiesei pagalbos ranką; galbūt turite bendra labai daug, daug daugiau, negu su tais, su kuriais etninė ar konfesinė tapatybė sutampa. Toje sąvokoje telpantis konfliktas yra amžinas judesys, kaip *jing* ir *yang* – gali manyti, jog jis naikina save, kaip pliusas ir minusas, bet gali manyti kitaip: vidinis prieštaravimas neleidžia atsipalaiduoti ir aptingti, nustoti mąstyti, būnant žmonėse liautis klausti ir abejoti, o tai juk būtų mirtinas sąstingis.

Sandra Bernotaitė

Penkios šios esės dalys portale pasauliolietuvis.lt buvo publikuotos anksčiau, jas visas rasite čia.